

טוב שם משמך טוב ויום המנוח מיום הולדתו

השימוש ב"מליצת שם" מספק מידע על שמו של הנפטר. בדומה לאקרוסטיכון, מליצת השם קושרת את האפיטף לזמן, למקום ולמת מסוימים, אך שלא כמוהו היא חלק טבעי מתוכנו וממשמעותו של הטקסט ואין בה כל היבט צורני. על פי רוב התבססה מליצת השם על חומרים מקראיים, תוך שהיא משרטטת קווים מקשרים בין דמות הנפטר לדמות המקראית הנושאת את שמו. לעתים מופיעה המליצה כשיבוץ שלם או כציטוט של פסוק, ולעתים היא פרפרזה קלילה בלבד שלו. האפיטפים של גבריאל פאלק מדגימים היטב כיצד התמצות והקיצור מקנים לאפיטף איכות מיוחדת.

איש תם, צדיק וישר, מדכא בחלי כל ימיו ומחזיק בתמתו עם אלוהים ועם אנשים, בשמו אליהו ב"ה גבריאל

ומלאך ה' דבר אל אליה קום עליה.

הלום גבר תמים גופתך הורדה קבר,
יד ה' נגעה בך, ימי פקדתך באו;
עתה קום עליה שגס מתניך פגבר,
ולך אמר לאדניך הנה אליהו.

ויעל אליהו השמים

(גבריאל פאלק, הפורט כולל זמירת נבל והמית כינור)

ולך אמר לאדניך הנה אליהו: המת ששמו אליהו נשלח על ידי הדובר, בדומה לעובדיה הנביא שנשלח אל אחאב: "לך אמר לאדניך הנה אליהו" (מלכים א' יח, ח). בעוד הציווי המקראי גורם לשליח לחרדת מוות: "ויאמר מה תטאתי כי אתה נתן את עבדך ביד אחאב להמיתני [...] ועתה אתה אמר לך אמר לאדניך הנה אליהו והרגני" (מלכים א' יח, ט-יד), הציווי באפיטף מופנה אל המת המצטווה על ידי הדובר לעלות למרומים ולבשר על בואו.

בחור מעם מבחורי חמד לבית המדרש לעדות ישראל, בעודו באבו
נקטף, בשמו יוסף יעקב קאופמן

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל.

מְנַת! הַפְּעַם שְׂגִיטָה,
בְּמַטָּה עֲזָךְ לְנֶקֶב;
כִּי עַת מוֹת יוֹסֵף אֲוִיטָה,
וַתִּחֲי רֹיחַ יַעֲקֹב!

(גבריאל פאלק, הפורט כולל זמירת נבל והמית כינור)

מצבת

אשה נכבדה, צנועה ונדיבת לב שרה שמה

קול בְּמָרוֹם נִשְׁמָע,
קול מְהִיכֵל קָרָא:
"הַצְנוּעָה בְּנָשִׁים!"
וַתִּמָּת שָׂרָה.

(גבריאל פאלק, הפורט כולל זמירת נבל והמית כינור, תקצ"ו)

קול בְּמָרוֹם נִשְׁמָע: מילים אלו הן כהד לנאמר בירמיהו (לד, יא): "קול בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ". הפשט של מילותיו הראשונות של הפסוק, כפי שמבין אותן בעל מצודת דוד הוא: "קול ברמה נשמע – הנה בשמי מרום נשמע קול והוא יללת בכי מר".
את הסצנה המיתית הטעונה שמביא ירמיהו, שבה נשמע בכיה של רחל במרומים, העתיק פאלק לאפיטף, אך נוסף על כך כפל את תיאור הקול: "קול מְהִיכֵל קָרָא", כהד לפסוק בישעיהו: "קול שְׁאוֹן מְעִיר קוֹל מְהִיכֵל קוֹל ה' מְשַׁלֵּם גְּמוּלָה לְאֵיבָיו" (סו, ו). הבחירה לכפול את תיאור הקולות בתוך טקסט כה תמציתי מייצרת תרשיש הומופוני שנשמעים בו קולות רבים בשמיים.
הַצְנוּעָה בְּנָשִׁים: על הישארותה של שרה באוהל בעת ביקור המלאכים נכתב בגמרא בבבא מציעא (פו, ע"א): "להודיע ששרה אימנו צנועה הייתה". על ידי שבח זה קישר אפוא הכותב את דמות שרה המנוחה אל דמותה של שרה המקראית, ומכאן – מסתיימת הסצנה הדרמטית "וַתִּמָּת שָׂרָה", (ע"פ בראשית כג, ב).